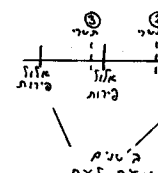

שני סבוטום. משום שני סיכים וכתיב תבואות ומסתם כל תבואות של שני סיכים להכי תבואה שליש ושלש תבואות לא מסכחא לה בשני סיכים אלא מפני כנון. מכרה ט בחלול מלחה פירוש נמלח מוכן ומוכל תבואה (פר) שימור ויקלוד קודם חלול שכח הרי שני תבואות בשנה אחת ועוד יוכל תבואה תורה אור

**) הסיכים שהיה שנה הסליסים לפי מקן הכתוב: נשביעיים נמי יעבוד. כגון נכרכן וכשיגיע תשרי של שביעים מעבר שם למקן שלש ושה יעבוד עד ניסן: לערכין. דכתיב (ויקרא כו) "מבן שמים שנה ומעלה פסיחה לן דשמים כלמטה דהא ומעלה כתיב לכל בן ששה שנים דלא כתיב (שם) אלא מבן ששה שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב מבן ששה שנים ומעלה אי לא לכתעיין הכא מעה לעת הוה אמינא שנה שלש כלמעלה. להכי לשמעינן ה' שנים מלאים ככלי ערך הרמשון שהוא מוטע: לערכין דיוצא דופן. להיכא דלא תקן ויוסי אחד כנון בן עשרים וכן עשרים: מ"ע נה אמר ליוצא דופן. הוחיל וס"ל נמי בהאי מעה לעת: דומיא דשך. כלומר לף על גב דכהאי דיוצא דופן הוי נמי מעה לעת מיהו הלי שבבן ושבבת דמחיכיון לן לחירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים ושרי תומה ועבד עברי קתני דכחיכון לכך ערכין נמי כחיכון לכל שנת עשרים לעניין שעורות לא כהיבי בתוריימא שלש הלכתא היא: שבוכר ושנוקבה מיבעי ליה. ליטא דקרא דכתיב (שם) ונוקבה עשרה שקלים שלש בן וכת ליטא דמחיכיון היא בן עשרים וכת עשרים: תומה ופיסח. לחרבעת דיקרא לחתריה דרבי לעזר בן פרם: ומגבר שמעתא. דרבי יהקן כר נחמני: פשומים דמרע. רבי לעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן פתחתון. שני שעורות: פעליון. בוחל: או חולצת. גדולה היא שהשעורות סימן מובהק ופליגי סמכין ולקמן מפרש טעמא: **ר"מ** אומר לא חולצת **וחב"א** או חולצת. פרקין בגמרא והלה כת: **שבל מי שעבר בו**. דהא ודאי מדלחת פעלין מחתן נמי מחת שלש שבשרו: **נבו לר"מ**. דכיון דאמר ר"מ לא חולצת דקשה היא מכלל דס"ל לא חולצת: **ליתני נה פעלין**. עד שלש יבא מחתן ולא ליתני לף"ם שלי לפשר: **רוב נשים פחתן מפי בריאה ומיעוט פעלין**. והלא דקאמר ר"מ קשה היא משום דמיבעי למיעוטא שהעלין בת בקטנה וכבן חוזו בשר רובא הלכך מכי מחת עלין לא בעיא בדיקה דמסתמא מחתן לחת וכיון דמסתמיה דבבן משום רובא הוא ס"מ כסתמא שכא דלא בדקו: **שבל בילה דבקו ולא שבלו**. מחתן: **בילה פודו ולא שבלו**. דקשה היא ומשמעות היא קמ"ל כי: **שדים נבוט**. והלה ושערך נמח שלמת עלין דמכין דקדים: **בשעות שמעריס דדין**. שהו מלרים שמחקים בין ומשמעין דדין: **לשמן שדי בעוריך**. כלי להחלקן חלומה בין כשהיה רלויה לשמה ומבולה לימי שערות שדיין היו שערות בעוריך עומדים להשחלה ולשלח שלמת דרים קלמי: **ומפי שדי**. דמשמע דשדיין היו לשלח: **כולה שדי כתיב**. והלה **לשון שדים**:

מיכרפו

ובשביעית נמי יעבוד. "ולא" הא תימא שנת שמיטה חלה בתחלה לימות ג' יום לפני רחש השנה יהיו מחוכים שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דנגלי קרקע דשביעית היא שנה שלמה הוא הדין דלחשמוטה בשביעי שלמה: **רב** גידל לחמר רב לערכין. ולא"ם כיון דכשרכין מוקי לה לא"ל הדרת קושיא לחוכמין דלרב גידל לא משכח רב חנא כוותיה וא"ל דקשבר רב חנא הוא ופליג: **אמר** ר"ל הלכה כר' יוסי בן כיפר. ולא"ם והא רבי חלמוד גופיה פסיק בפ"ק (משל ח.) כרבי חליעזר בר' יוסי ולא וכ"ם דהך דהכא לא משכח מחום בר' יוסי בן כיפר קלי כוותיה הא משכח נמי החם ההיא דר' נסים לחע"ג דרבי יהושע קלי כוותיה חלא משכח לרבי יהושע מרבי חליעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי חליעזר קלמר לה וא"ל משום הכא קלי רבי כוותיה דקלמר וכן הורה רבי בעוד ולא משכח רבי חליעזר פסיק מ"ע דוקא במשניות חמר בפ"ק דהלכתא כוותיה בתרבא:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן. ר"מ לומר לא מולצת ולא מחיבמת. ולא"ם ולר' מחיר למה הזכיר סימן הפליון כיון דלא סמכין עליה ולפיל נמי לחמת לחיזהו סימנים ומפרש ר"ם דלחוחל קלי ר"ל דחלמריך לעניין עונשין וקידושין ומילי טובא דרוב פעמים מחתן לחי בריסא כדקלמר בגמרא ולא"ם לי חיכן פליון מממת בכור בת המחתן וגדולה היא ונריכה גם לקדושין וגם לחסור בחחותה: **וחב"א** לו מולצת לו מחיבמת. חפילו היא קטנה מחיבמת לרבנן דר"מ דלא חיישי למישמת נבי "ההיא דקטנה לא חולצת" וגם גדולה כדלמר נמי הכא יפה לומרת סתם פליון לים בכור בפ"ק ומקשין לחמה ליים לו דרבי יוסי דלמר בפרק מטח חלילה (שם דף קה:) חמה בין גדולה בין קטנה: **ר"ם** אומר לא חולצת ולא מחיבמת. ותימה לר"ם לחת החכר סימן הפליון כיון דלא ס"ל דרבי חליעזר עליה ל"ל דחדחי עליה כלל. ויל דקסבר כר' יוסי בן כיפר דקלי כוותיה בפרק חלילה (שם קה:) חמה בין גדולה בין קטנה: **רב** גידל לחמר רב לערכין. ולא"ם כיון דכשרכין מוקי לה לא"ל הדרת קושיא לחוכמין דלרב גידל לא משכח רב חנא כוותיה וא"ל דקסבר רב חנא הוא ופליג: **אמר** ר"ל הלכה כר' יוסי בן כיפר. ולא"ם והא רבי חלמוד גופיה פסיק בפ"ק (משל ח.) כרבי חליעזר בר' יוסי ולא וכ"ם דהך דהכא לא משכח מחום בר' יוסי בן כיפר קלי כוותיה הא משכח נמי החם ההיא דר' נסים לחע"ג דרבי יהושע קלי כוותיה חלא משכח לרבי יהושע מרבי חליעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי חליעזר קלמר לה וא"ל משום הכא קלי רבי כוותיה דקלמר וכן הורה רבי בעוד ולא משכח רבי חליעזר פסיק מ"ע דוקא במשניות חמר בפ"ק דהלכתא כוותיה בתרבא:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן "התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מחיבמת. בא העליון עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר ר' מאיר אומר לא חולצת ולא מחיבמת **וחב"א** או חולצת או מחיבמת, מפני שאמרו אפשר לחחתון לבא עד שלא בא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון: **נמ' אע"פ** שאי אפשר, "והלא בא"ב=לר' מאיר "אע"פ שאי אפשר"=לרבנן, ולחני "בא העליון: **ר"מ** אומר לא חולצת ולא מחיבמת **וחב"א** או חולצת או מחיבמת' ואנא ידענא (ו)משום דאי אפשר הוא אי לא תנא "אע"פ שאי אפשר" הוה אמינא רוב נשים שתחתון אחי ברישא ומיעוט עליון אחי ברישא *למעמיה דרדייש למיעוטא ורבנן למעוטינהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסחמא אבל היכא דברקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשי (ג) ודאי אחי יומנתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב *שדים נכוני ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה: ה"ק כיון ששדים נכוני בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב °בעשות ממצרים דדיך למען שדי נעוריך" אלא לרבנן איפכא מבעי ליה: ה"ק כיון שבאו דדיך בידוע שבאו נעוריך ואיבעית אימא מאי "שדי" כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל:

איכרפו

(ו) נמ' ולחני ידענא דמשום: (ג) שם קמ"ל דלי אפשר אלא ודאי מחמת לחי ומחר:

* ר"ל דרבי: דלאשמ"ס דלעיל אומר סימן שלעין בלא חתחתון ואנא אומר חתחתון שאינו בלא סימן ולקמן מאי אתחתון שאינו בלא סימן ואנא אומר סימן שלעין בלא חתחתון ולא חולצת ולא מחיבמת ואנא אומר חתחתון בלא סימן שלעין ולא חולצת ולא מחיבמת:

[בילה כו. מ"ק כב. מלין כ.]

[נ"מ לקמן נה: ושם]

תוספי הרא"ש

ובשביעיות נמי יעבוד. ותימה תינח שנת ששית ז) דילפינן מהבא דבשביעי שחמשתן עובדותיו עד שנת תחלת שביעית ולא אמרינן ל' יום ראש השנה חשוב שנת אבל בשנה ראשונה ולמה ל' יום לעני ר"ה חשוב שנת ור"ל כיון דגלי קרא דשנת שלישית החי"ג שנת ראשונה: אמר רב גידל אמר רב לערכין. או לערכין דוקא קאמר ציל דמ"ל רב חנא הוא ופליגי א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי בן כיפר. ותימה הא ר' אלעזר נעשית הוא דאמר ראין הלכה כר' אליעזר אלא כר' ת"ח משום דאיכא ר' יוסי בן כיפר דקאי כותיה לא קא חשיב ליה הוא ליתא דהא חדא הוא ר' יהושע קאי כותיה אלא משום ד"ר הושע סר' אליעזר קבלה והכא נמי ר' יוסי בן כיפר משום ר' אליעזר אמרו ר"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כראמרינן לעיל וכן הורה בלחד ולא מכח ר' אליעזר הורה א"נ דוקא במשניות הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק חלכה כר' אליעזר בארבעה:

סליק פירקא

ר"ם אומר לא חולצת ולא מחיבמת. ותימה לר"ם לחת החכר סימן הפליון כיון דלא ס"ל דרבי חליעזר עליה ל"ל דחדחי עליה כלל. ויל דקסבר כר' יוסי בן כיפר דקלי כוותיה בפרק חלילה (שם קה:) חמה בין גדולה בין קטנה:

א ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]

ב ב מי' שם ס"ב:

ג) נ"ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]

ד) נ"ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]

ה) נ"ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]

ו) נ"ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]

ז) נ"ב מי' ס"ב מס' מ"ב מסכת כלים מסכת נ מס"ש מס' מ"ב מסכת פרה פרק יב [ובכב מלמס יסמים פ"ג דף מס:]